

SPITZER EMÁNUEL (SPITZER MANÓ) (1844–1919)

Pánik a pályaudvaron (Vasúti szerencsétlenség) |
Panic at the Train Station (Train crash), 1883

Olaj, vászon | Oil on canvas, 181 x 292 cm

Jelezve balra lent | Signed bottom left: Emanuel Spitzer München 1883

AUKCIONÁLVA | AUCTIONED:

- | A Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának 73. aukciója, Budapest, 1935. február, (kat.: 521. *Pánik a pályaudvaron*)
- | A Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának 79. aukciója, Budapest, 1936. október, (kat.: 682. *Pánik a pályaudvaron*)
- | A Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának 86. aukciója, Budapest, 1938. május, (kat.: 533. *Vasúti szerencsétlenség*)

IRODALOM | LITERATURE:

- | Petrovics Elek: Spitzer Emánuel. In: P. E.: Újokról és régiekről. Művészeti dolgozatok, Budapest, Amicus Kiadás, 1923, 88-93.
- | Révai Nagy Lexikona. 17. kötet, 110. o.
„Spitzer Manó 1883 egy szenzációs tárgyú festményével (*Vasúti szerencsétlenség*) tűnt fel.”
- | Pallas Nagy Lexikona. 15. kötet, 164. o.
„Spitzer Manó 1883 A vasúti szerencsétlenség-gel tette nevét ismeretessé.”
- | Klaus Albrecht Schröder: Die Eisenbahn in der Kunst. Wien, Kunstforum, 1987

Kezdő ár | Starting price: 6 500 000 Ft / 17 105 EUR

Becsérték: 8 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimate: 21 053 – 26 316 EUR

1. Petrovics Elek portréja
Petrovics Elek írt cikket Spitzer Emánuelről

2. Nemes Marcell portréja
Nemes Marcell több Spitzer Emánuel
képet vásárolt a gyűjteményébe

Az absztrakt, ultra- és hipermodern műveken is edzett mai szem számára már szinte szokatlanul realista mű előtt állva, hosszan gondolkodtam, vajon mi lehet az ábrázolt téma? A mozgalmas tömegjelenet szereplői kisebb csoportokba rendezve jelennek meg a vásznon. A mű a 19. századi naturalista életképfestészet szabályainak megfelelően, egy elmesélhető történetet jelenít meg, mely akár valamely Honoré de Balzac- vagy Emil Zola-regény részlete is lehetne. A szereplők csoportjai között azonban nincs szoros kapcsolat, láthatóan mindenki a jelentősnek tűnő eseményt érintő maga dolgával van elfoglalva. A kép szereplői rengeteg és nagyon különféle érzelmeket fejeznek ki, a magába roskadt mélabútól a felfokozott érzelmek teljes tárházát bemutató alakokon át a nyugodt várakozásig szinte minden lehetségest. Azonban akárhogy is néztem, nem jöttem rá magamtól, hogy mi lehet a mozgalmas tömegjelenet megfajtése. A kulcs a Szépművészeti Múzeum egykori igazgatójánál, Petrovics Eleknel volt.

A hazai múzeumügy egykori kiválósága 1923-ban megjelent *Újakról és régiekről* című kötetében gyűjtötte össze művészeti dolgozatainak legjavát, köztük Spitzer Emá-

nuelről szóló korábbi írását. Spitzer, eredeti keresztnévén Manó, 19 évesen hagyta el örökre Magyarországot, így Petrovics joggal jegyezte meg, hogy itthon már ekkor teljesen ismeretlen. Ezt törte meg Nemes Marcell műgyűjtő, aki a művész halálának évében, de még annak életében egy kisebb kollekciót vásárolt tőle Münchenben, melyet azután a budapesti Szépművészeti Múzeumnak ajándékozott.

E műcsoportban volt a most aukcióra kerülő mű egyik olajvázlata, mely azóta is a múzeum valamely raktárában rejtőzik az avatott és avatatlan szemek számára egyaránt.

A téma egy vasúti szerencsétlenség miatt a pályaudvaron várakozók között kitört riadalom. A téma ismeretének birtokában már játszva olvasható az ábrázolt jelenet, melyen a telegráfon érkező üzenettel kirohanó postamestert megrohazzák a hír első döbbenetéből felocsúdó jelenlévők. Egy menyasszony a sínek közé esett csokrával mit sem törődve zokog anyja vállán, míg apja méltósággal próbálja feldolgozni az eseményt. A kép jobb szélén egy anyóka merül szomorúságába, míg a másik szélén egy újságárus fiúcska és egy szintén valamit áruló kislány beszélgetnek,

látszólag a történések hatásától érintetlenül. Érdekes csoportjelenet a postamester körül feltöltült embertömeg, akit a még több információ reményében rohamoznak, valamint a pályaudvari tábla előtt beszélgető elegáns ruházatú fiatal dandy és a kevésbé választékos öltözötű idősebb férfi között, láthatóan heves szóváltás. A jelenetnek nincs kimondott egyenrangúak, és azonos modusban ábrázoltak, a jelenet bármelyik irányból „olvasható” és érdekes.

A Pallas és a vele egykor versengő Révai Nagy Lexikon egybehangzó állítása szerint, Spitzer éppen és pontosan ezzel a most aukcióra kerülő, 1883-ban Münchenben festett művével vált híressé és ismertté külföldön. Nincs információ, hogy Spitzer e főműve mikor került Magyarországra, és kinek a gyűjteményében volt, csupán annyi tudható, hogy az 1930-as évek második felében többször is szerepelt a BAV elődjeként működő Postatakarékpénztár árverésein. A mű mind művészettörténeti jelentőségét tekintve, mind pedig gigantikus méreténél fogva is múzeumi elhelyezést és bemutatást igénylő, jelentős és kvalitásos 19. századi alkotás.

RUM ATTILA

